

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **J. P.**, proti žalovanému: **Celní úřad pro hlavní město Prahu**, se sídlem Washingtonova 1623/7, Praha 1, proti neoznačenému rozhodnutí, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2017, č. j. 8 Af 12/2017 – 42,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků a kterým byla zamítnuta žádost o ustanovení zástupce.

[2] V odůvodnění napadeného usnesení městský soud vyhodnotil rozhodné skutečnosti pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, v účinném znění (dále jen „s. ř. s.“), a dospěl k závěru, že nejsou na straně stěžovatele splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Pro to, aby stěžovateli mohlo být přiznáno osvobození, musí prokázat, že jeho majetkové, popřípadě sociální poměry jsou natolik neuspokojivé, že by se zaplacením soudního

poplatku dostal do stavu nouze, resp. že by se dostal do stavu, v němž by byl existenčně ohrožen. Tyto skutečnosti musí prokázat přesvědčivým a hodnověrným způsobem. Stěžovatel pouze uvedl a doložil, že pobírá dávky v hmotné nouzi a že má dluhy. Skutečnost, že je zadlužen a že pobírá dávky od státu, však nemůže být bez dalšího důvodem pro osvobození od soudních poplatků, zejména v případě, že jeho dluhy jsou pouze důsledkem toho, že na sebe v minulosti převzal závazky, kterých není schopen dostát. Městskému soudu nebylo zřejmé, jakým způsobem hradí stěžovatel své základní životní potřeby. Stěžovatel podle všeho nepracuje a z čeho je živ městskému soudu nesdělil. Nesdělil ani výši svých měsíčních výdajů, ani neuvedl, že by měl nějaký handicap či zdravotní potíže apod., pro které by byly omezeny jeho výdělkové možnosti. S ohledem na to, že stěžovatel je ročník 1978, měl městský soud za to, že není ani osobou, která by z důvodu svého věku byla obtížně zaměstnatelnou. Vzhledem k tomu, že stěžovatel objektivně neprokázal, že se bez své viny ocitl v tak složité sociální situaci, že by zaplacení soudního poplatku bylo pro něj existenčně ohrožující, dospěl městský soud k závěru, že stěžovateli nelze přiznat osvobození od soudních poplatků.

[3] Z důvodu, že městský soud neshledal u stěžovatele předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nebyla splněna podmínka § 35 odst. 8 s. ř. s. a soud proto zamítl i návrh na ustanovení zástupce.

[4] Předmětem sporu je otázka, zda bylo usnesení městského soudu o žádostech stěžovatele učiněno v souladu a v mezích zákona či nikoliv.

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Proti usnesení městského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, v níž uvádí, že oběma soudům podal vysvětlení k obsahu své žaloby, doložil žádost o osvobození od soudních poplatků a žádost o ustanovení zástupce.

[6] Aniž by ho městský soud k tomu vyzval, zaslal soudu potvrzení o své situaci. Městský soud podání prokazatelně přijal a s ním se vyrovnal. Městský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 8. 2011, č. j. 2 As 97/2011 – 43 v jiné nesouvisející věci, avšak nerespektoval své povinnosti. Oba soudy přijaly tvrzení stěžovatele o jeho příjmech, a jestliže jim nebylo něco jasné, měly ho vyzvat, aby své podání doplnil. Žádný ze soudů tak neučinil.

[7] To, že stěžovatel je ročník 1978 ještě neznamená, že je schopen platit požadavky soudu. Stěžovatel peníze nemá, jaký příjem a od koho jej má, jasně uvedl a při správnosti používání kalkulačky každému dojde, k čemu je současný příjem nutný investovat. Uvedené městský soud neučinil.

[8] Nebylo co městskému soudu dokazovat, když stěžovatele nijak nevyzval a nespecifikoval své požadavky. Stěžovatel se domníval, že jeho podání bylo zcela dostačující.

[9] S ohledem na výše uvedené je usnesení městského soudu nesprávné, a proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud vydal příkaz věc městskému soudu vrátit a vydat nové přehodnocení věci a jiné rozhodnutí.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, a je podána osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.). Na základě kasační stížnosti přezkoumal napadené usnesení městského soudu v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Z usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, vyplývá, že stěžovatel v případě podání kasační stížnosti proti usnesení, kterým byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a žádost o ustanovení zástupce, není povinen platit soudní poplatek za kasační stížnost. Stěžovatel rovněž není povinen nechat se v tomto řízení o kasační stížnosti zastoupit advokátem (viz bod 29 usnesení rozšířeného senátu sp. zn. 1 As 196/2014).

[12] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[13] Nejvyšší správní soud ověřil ze soudního spisu, že stěžovatel podal dne 11. 2. 2017 ke Krajskému soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) žalobu proti blíže neoznačenému rozhodnutí správního orgánu. Jako žalovaného označil Drážní úřad. Krajský soud v usnesení ze dne 2. 3. 2017, č. j. 46 Af 5/2017 – 29, kterým postoupil věc městskému soudu jako soudu místně příslušnému, dovodil, že žaloba fakticky směřuje proti postupu Celního úřadu pro hl. m. Prahu a z toho důvodu označil za žalovaného tento správní orgán. Současně s žalobou stěžovatel žádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud přípisem ze dne 22. 2. 2017, č. j 46 Af 5/2017 – 22, stěžovatele vyzval k vyplnění a předložení formuláře „Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ (dále jen „prohlášení“) a k doložení jeho případných příjmů. Dne 22. 2. 2017 stěžovatel zaslal krajskému soudu vyplněné prohlášení a potvrzení Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky v Brně ze dne 3. 1. 2017.

[14] Po postoupení věci krajským soudem tedy městský soud pracoval s přiloženým prohlášením a potvrzením Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky v Brně ze dne 3. 1. 2017. Tvrzení stěžovatele, že nebyla učiněna výzva k doložení prohlášení, nemá oporu ve spisu. To, že městský soud při svém rozhodování vycházel z prohlášení, které stěžovatel doložil v rámci řízení u krajského soudu před vydáním usnesení o postoupení věci místně příslušnému soudu, nepovažuje Nejvyšší správní soud za neadekvátní. Naopak tento postup přispěl k co nejrychlejšímu rozhodnutí o žádostech stěžovatele.

[15] Z doloženého prohlášení, které stěžovatel zaslal i Nejvyššímu správnímu soudu prostřednictvím datové zprávy dne 2. 5. 2017, plyne, že pobírá dávky hmotné nouze,

a to konkrétně příspěvek na živobytí ve výši životního minima ve výši 3 410 Kč a doplatek na bydlení ve výši 5 532 Kč, což odpovídá i předloženému potvrzení Úřadu práce ze dne 3. 1. 2017. Dále již jen uvedl, že nemá majetek větší hodnoty a má dluhy ve výši cca 200 000 Kč, přičemž jeho věřiteli jsou MS Brno z důvodu dlužných poplatků, OS Chomutov z důvodu dlužných poplatků, EON.CZ z důvodu neuhrazených služeb - INKASO, UMČ BS z důvodu nájemného. Bližší konkretizaci dluhů ani způsob jejich úhrady, tzn. zda, kolik a komu splácí, ani splatnost jednotlivých dluhů, neuvedl.

[16] Nejvyšší správní soud přezkoumal závěry městského soudu a dospěl k závěru, že městský soud správně vyhodnotil, že v nyní posuzovaném případě nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[17] Z ustálené judikatury ve věcech osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce vyplývá, že soud nemůže zjišťovat skutečnosti rozhodné pro osvobození od soudních poplatků z úřední povinnosti, neboť zásada vyšetřovací se zde neuplatní (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2006, č. j. 6 As 164/2016 – 25). Sám stěžovatel musí doložit nedostatek finančních prostředků. Pokud z uvedených údajů či obsahu spisu vyplývá, že tvrzení jsou nevěrohodná, popř. neúplná, soud žádost zamítne (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Je na účastníku samém, aby soudu dostatečně konkrétně popsal své osobní a majetkové poměry a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil doklady prokazující jeho nemajetnost. Nesplní-li účastník tuto svou povinnost, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 Azs 343/2004). Stěžovatel v nyní posuzovaném případě neposkytl městskému soudu dostatek informací, aby tento soud mohl posoudit jeho žádost o osvobození od soudních poplatků.

[18] V posuzované věci nebylo povinností městského soudu vyzvat stěžovatele k doplnění jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrů. Lze souhlasit s městským soudem, že stěžovatel vůbec nesdělil výši svých měsíčních výdajů, jakož ani neuvedl, z čeho hradí své základní životní potřeby. Stěžovatel ani objektivně neprokázal, že se bez své viny ocitl v tak složité sociální situaci, že by zaplacení soudního poplatku bylo pro něj existenčně ohrožující, a proto závěry městského soudu byly správné.

[19] Odkaz městského soudu na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 97/2011, z něhož plyne, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, nepovažuje soud za nepřípadný. Naopak tento odkaz podtrhuje význam procesní úpravy osvobození od soudních poplatků.

[20] Tvrzení v kasační stížnosti, že vzhledem k příjmům, které uvedl v prohlášení, musí každému dojít, k čemu je nutné současný příjem investovat, nelze přisvědčit. Stěžovatel neuvedl své výdaje, tj. není zřejmé, kam by měl svůj příjem dle prohlášení investovat, ačkoliv tuto skutečnost měl uvést již v prohlášení v části X. závazky, kde je výslovně uvedeno: „[Ž]*adatel(ka) uvede veškeré své měsíční výdaje, jejichž výši je třeba doložit.*“ Jelikož výdaje stěžovatel neuvedl a nedoložil, nemohl ani městský soud provést bližší úvahu, na

jaké položky měl být jím uváděný příjem použit a v jaké výši. Je na stěžovateli, aby řádně doložil a tvrdil veškeré skutečnosti týkající se jeho osobních a majetkových poměrů.

[21] Stěžovatel tvrdí, že je ročník 1978, přičemž toto ještě neznamená, že je schopen „platit požadavky soudu." Nic takového městský soud neuvedl. Městský soud v napadeném usnesení toliko vyjádřil úvahu, že ze stěžovatelem doloženého potvrzení plyne, že podle všeho nepracuje a neuvedl, že by měl konkrétní zdravotní obtíže či handicapy, které by ho omezovaly v jeho výdělkových možnostech. K tomuto městský soud dodal, že stěžovatel je ročník 1978, přičemž městský soud měl za to, že stěžovatel není osobou, která by byla z důvodu svého věku obtížně zaměstnatelnou. Takové úvahy městského soudu nepovažuje Nejvyšší správní soud za neadekvátní, jelikož nepochybně vyplynuly z doloženého prohlášení, které musel stěžovatel pravdivě vyplnit.

[22] Ani subjektivní tvrzení stěžovatele, že považoval vyplněné prohlášení za dostačující, nemůže zvrátit správné závěry městského soudu, s nimiž se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje. Stěžovatel nepochybně nevyplnil řádně veškeré položky přiloženého prohlášení, ačkoliv nutnost jejich vyplnění vyplývala z formuláře prohlášení. To, že požadované skutečnosti vyplnil neúplně, je toliko nutné přičítat k tíži stěžovatele, a proto městský soud nepochybil, když stěžovatele nevyzval k doplnění jeho prohlášení.

[23] Jelikož je splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podmínkou ustanovení zástupce z řad advokátů, městský soud zcela v souladu se zákonem zamítl i žádost stěžovatele o ustanovení zástupce (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77).

IV. Závěr a náklady řízení

[24] Z výše uvedených důvodů soud v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. podanou kasační stížnost zamítl. O věci při tom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[25] Stěžovatel, který neměl v řízení úspěch, nemá ze zákona právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

[26] Žalovaný měl ve věci plný úspěch, proto by mu soud dle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., přiznal náhradu nákladů řízení proti stěžovateli, avšak jemu žádné náklady nevznikly, a proto mu je soud nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. května 2017

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu